

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Część XXXII. — Wydana i rozesłana dnia 16 czerwca 1883.

92.

Ustawa z dnia 7 czerwca 1883,

o porządkowaniu gruntów rolnych.

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanowiłem i stanowią co następuje:

§. 1.

Celem skuteczniejszego zagospodarowania grunty rolne pewnego oznaczonego obszaru mogą być poddane uporządkowaniu (poskupianiu) z współdziałaniem Władzy, stósownie do przepisów ustawy niniejszej i zarządzeń, które na podstawie onejże będą wydane.

Grunty, które poddane już zostały uporządkowaniu w myśl ustawy niniejszej, podlegają ponownemu uporządkowaniu wbrew woli posiadacza onychże tylko wtedy, gdy to zarządzone będzie ustawą krajową, celem skuteczniejszego wykonania nawodnienia lub osuszenia większych przestrzeni.

§. 2.

Ustawodawstwo krajowe postanowi, co ma być uważane za grunt rolny, jakoteż za obszar w duchu §fu 1go, które grunty tego rodzaju z przyczyny szczególnych własności, poddane być mogą uporządkowaniu tylko za przyzwoleniem właściciela lub wykluczone od tego nawet wbrew woli właściciela a nakoniec, o ile także pojedyncze grunty leśne mogą być wciągnięte do uporządkowania.

§. 3.

Ustawodawstwo krajowe postanowi, czy i według jakich zasad w związku z porządkowaniem grunty, które wciągnięte zostały do przeprowadzenia uporządkowania i względem których albo:

- a) pomiędzy byłemi zwierzchnościami i gminami albo dawnymi poddanymi, jakoteż pomiędzy dwiema lub więcej gminami istnieją wspólne prawa posiadania lub użytkowania, albo
- b) które przez wszystkich lub przez pewnych członków gminy, jedną lub więcej dzielnic gminy, sąsiedztw lub podobnych związków rolniczych (gromad, osadników, syngularystów itp.) mocą ich osobistego lub z posiadaniem połączonego współuczestnictwa, albo też przez współuprawnionych do użytkowania gruntów przemiannych lub przechodnich, w niektórych krajach istniejących, wspólnie lub po kolei są użytkowane, — mają być podzielone, prawa zaś posiadania i użytkowania ich się dotyczące, mają być uregulowane.

Również postanowi ustawodawstwo krajowe, według jakich zasad wspólne zakłady, które są potrzebne do nadania użyteczności gruntom wyrównawczym, mają być zaprowadzone i trwale w dobrym stanie utrzymywane.

§. 4.

Prawa, które na gruncie wyrównalnym na rzecz trzecich osób są zabezpieczone, przenoszone będą na grunt wyrównawczy bez opłaty należitości, jeżeli tylko z przeniesieniem nie ma być wpisana ani zmiana w osobie uprawnionego, ani zmiana w rozciągłości prawa.

Przeniesienie majątku lub nabycie prawa na podstawie planu uporządkowania jest wolne od opłaty należitości w ciągu 15letniego okresu, licząc od dnia, w którym ustawa niniejsza nabędzie mocy obowiązującej.

§. 5.

W postępowaniu, tyczącem się uporządkowania, wszelkie podania, protokoły, załączki, dokumenty prawne, deklaracje, wygotowania, orzeczenia, ugody, jakoteż uwierzytelnienia i poświadczenia zgodności są wolne od stępli i należitości bezpośrednich, o ile nie będą użyte do innego celu.

Przedruki map katastralnych do tegoż postępowania potrzebne, wydawane będą za połowę ceny taryfowej.

I. O władzach porządkujących.

§. 6.

Do spraw tyczących się porządkowania, właściwymi są:

Przysięgli komisarze miejscowi,

Komisye krajowe Władz administracyjnych krajowych,

Komisya ministeryalna w ministerstwie rolnictwa.

Gdzie w ustawie niniejszej jest mowa o Władzach bez bliższego oznaczenia, odnosi się to do Władz powyższych.

§. 7.

Właściwość Władz tych od chwili, gdy obwieszczenie w §. 29 a względnie w §. 33 ustawy niniejszej przewidziane, zostanie w urzędowej gazecie krajowej zamieszczone, rozciąga się na rokowanie i decyzyą co do wszystkich istotnych i prawnych stosunków, które przy wykonaniu uporządkowania nie mogą zostać w dotychczasowym stanie a przeto, poczynawszy od dnia tego ogłoszenia, kończy się właściwość owych Władz, do których zakresu ustawowego sprawy te należą, gdy nie chodzi o porządkowanie.

Wyjmują się spory, dotyczące się własności i posiadania gruntów, do postępowania, uporządkowanie na celu mającego, wciągniętych, które także po wydaniu tego ogłoszenia należą do zwyczajnego sędziego, tudzież

sprawy, dotyczące się kolei żelaznych lub dróg publicznych, jakoteż uregulowane ustawą budowniczą, o ile w sprawach tego rodzaju po wszystkie potrzebne decyzje lub zarządzenia także po wydaniu owego ogłoszenia, udawać się trzeba do tych Władz, do których ustawowego zakresu sprawy te należą.

§. 8.

Jeżeli spory, w sposób przewidziany w poprzedzającym paragrafie (§. 7, ustęp 1) z uporządkowaniem w związku zostające, toczą się już przed sędzią zwyczajnym, zanim wzmiankowane tamże ogłoszenie zostało wydane, ogłoszenie to nie narusza właściwości sędziego, w taki sposób uzasadnionej.

Jednakże spory takie, poczynawszy od dnia tego ogłoszenia, toczyć się mają dalej podług przepisów o postępowaniu sumarycznem, chyba że prawo formalne przez jedną lub drugą ze stron spornych już nabyte, miałyby przez to doznać uszczerbku.

§. 9.

W postępowaniu dotyczącem się uporządkowania, przygotowanie spraw spornych do osądzenia należy do komisarza miejscowego, wydanie zaś decyzji zostawia się komisji miejscowej z dozwoleniem odwołania się do komisji ministerjalnej.

Komisje te wydawać mają decyzje według przepisów ustaw odnośnych i w tym względzie po pilnem rozważeniu całej treści rozprawy, ocenić, czy twierdzenie istotne uważać należy za prawdziwe lub za nieprawdziwe, nie wiążąc się ustawowemi prawidłami dowodowemi.

W uzasadnieniu decyzji swoich winny przytoczyć okoliczności, na których oparły swoje przekonania.

§. 10.

Ustawodawstwo krajowe wyda szczegółowe przepisy we względzie ustanawiania komisarzy miejscowych i składu komisji krajowych.

Tak komisje krajowe jak i komisja ministerjalna, wydają decyzje swoje na posiedzeniach ogólnych większością głosów; w komisjach tych połowa członków, do głosowania uprawnionych, winna należeć do stanu sędziowskiego. Jeżeli jednak komisja w taki sposób utworzona, rozstrzygać ma spory, dla których, wyjąwszy przypadek porządkowania, Sądy zwyczajne byłyby właściwemi, natenczas wzmocnić trzeba komisję jeszcze jednym członkiem ze stanu sędziowskiego. W kwestyach ekonomicznych przesłuchać należy rolników lub techników kultury krajowej jako doradców.

§. 11.

Stanowcze orzeczenia Władz, w §. 6 wzmiankowanych, jakoteż ugody przez te Władze zatwierdzone, mają skutek prawny orzeczeń sądowych, albo, o ile chodzi o sprawy z zakresu administracji, orzeczeń administracyjnych a względnie ugód i wykonywać je mają Władze właściwe do tego w przypadkach, w których nie chodzi o porządkowanie.

Gdy na podstawie tych dokumentów uskutecznione być mają wpisy do ksiąg publicznych, trzecie osoby, na których korzyść ciężą prawa rzeczowe, nie będą przesłuchiwane.

II. O uczestnikach porządkowania.

§. 12.

Każdy właściciel gruntów, którego grunty mają być porządkowane — uczestnik bezpośredni — ma prawo do otrzymania gruntów wyrównawczych z gruntów poddanych uporządkowaniu a to stosownie do wartości jego udziałów, oznaczonej za wspólną zgodą lub na podstawie opinii biegłych.

Niewielkie różnice pomiędzy gruntami wyrównalnymi i wyrównawczymi z przyczyny korzystniejszej gospodarki lub lepszego zaokrąglenia, mogą być uzupełnione pieniędzmi. Do przyjęcia takiego uzupełnienia nie można jednak zniewalać tego, który ma być zaspokojony, jeżeliby grunt wyrównawczy był o tyle mniejszy, iżby przez to zmieniało się jego prawo obioru do gminy lub wyższej reprezentacji.

§. 13.

Grunty wyrównawcze, bezpośredniemu uczestnikowi przekazane, jakoteż dopłata pieniężna, gdyby w myśl §fu 12go była mu przyznana, zastępują w obec wszystkich jego stosunków prawnych do trzecich osób miejsce gruntów poddanych uporządkowaniu o tyle, o ile w tej mierze ustawa niniejsza nie stanowi inaczej.

Dopłata, jakoteż oznaczone wynagrodzenie pieniężne za przedmioty, które przy ocenianiu zostały pominięte z zastrzeżeniem osobnego oznaczenia wartości, mogą być wydane uczestnikom bezpośrednim, którym zostały przyznane, już w toku rokowania, jeżeliby to nie wystawiało na niebezpieczeństwo praw trzecich osób.

Gdy na pojedynczych częściach składowych gruntów, które mają być wyrównane, ciężą rozmaite długi, lub gdy pojedyncze części składowe tych gruntów są sporne, Władza winna oznaczyć wyrównania częściowe odpowiednio częściom składowym, których stan bierny jest różny, lub które są sporne i z gruntów wyrównawczych wyłączyć je o tyle, o ile musi zarządzić opatrzenie tych wyrównań częściowych osobnymi numerami parcel w katastrze a tem samem otwarcie dla nich osobnych wykazów hipotecznych.

§. 14.

Gdy grunt ulegający uporządkowaniu jest współwłasnością kilku osób, współwłaściciele mają razem tylko jeden głos, a za głos wszystkich współwłaścicieli, uważa się to, na co między sobą zgodzi się większość, obliczona podług wielkości udziałów pojedynczych współwłaścicieli. Jeżeli stosunek udziałów współwłaścicieli jest niepewny lub sporny, natenczas, o ileby wszyscy współwłaściciele jednemu lub kilku z pomiędzy siebie nie przyznawali więcej niż równego udziału lub jeden albo kilku z nich nie chciało przystać na mniej niż równy udział, przyjąć należy, iż wszyscy uczestnicy są równouprawnieni. W razie równości głosów współwłaścicieli, to zdanie przyjęte będzie za głos wszystkich, które uporządkowaniu jest przychylniejsze.

Gdy własność gruntu jest podzielona między właściciela głównego i właściciela użytku, głos służy tylko właścicielowi użytku.

Gdy własność gruntu jest sporna, prawo głosowania ma jego posiadacz.

Gdy posiadanie jest sporne, natenczas strony spór wiodące albo, gdyby tego nie uczyniły, komisya krajowa na prośbę jednego uczestnika lub w skutek relacji komisarza miejscowego, ustanowić ma wspólnego głosującego.

§. 15.

Trzecie osoby, które jak pan lenny, oczekiwacze lub kuratorowie dóbr lennych, powierzniczych albo podstawnych, wierzyciele gruntowi lub dzierżawcy są przez porządkowanie tylko pośrednio w prawach swoich dotknięci — uczestnicy pośredni — nie mogą przeszkodzić porządkowaniu przez sprzeciwienie się, lecz mogą czynić zarzuty przeciw oznaczonemu wymiarowi wyrównania albo przeciw wymiarowi wartości przedmiotów, w ustępie 2 §fu 13go wzmiankowanych, lub innych ulepszeń gruntowych i wkładów, jakoteż przeciw zniesieniu lub przeniesieniu służebności o tyle, o ileby widzieli prawa swoje uszczuplone.

Komisarz miejscowy ma uczestników pośrednich zawezwać na rokowania, jeżeli to zdaje się odpowiedniem do wyjaśnienia stosunków lub utorowania ugody, atoli przybyć oni mogą na rokowania, dotyczące się porządkowania, także bez urzędowego wezwania.

Władze czuwać winny, mianowicie zaś przy potwierdzaniu planu uporządkowania, aby uporządkowanie nie uszczuplało praw uczestników pośrednich.

§. 16.

Służebności gruntowe (§. 474 p. k. u. c.) odpadają bez prawa do wynagrodzenia, czy to grunt władnący i służebny, czy tylko jeden z tych dwóch gruntów ma być uporządkowany, jeżeli tylko staną się dla gruntu władnącego zbyt ciężkimi w skutek uporządkowania lub połączonego z niem osuszenia, nawodnienia lub założenia drogi.

Służebności gruntowe, co do których przypadek ten nie ma miejsca, pozostają przy gruncie służebnym.

Służebności nieprawidłowe i pozorne (§. 479 p. k. u. c.) mogą być z gruntu służebnego przeniesione na grunt wyrównawczy, jeżeli to okazuje się odpowiedniem ze względu na zachodzące stosunki.

§. 17.

Wymowę przeniesić trzeba zawsze na grunt wyrównawczy, o ile w tej mierze nie została między uczestnikami zawarta inna umowa.

Jeżeli z gruntem, ulegającym porządkowaniu, łączą się jakie prawa lub obowiązki, które uległy już regulacyi w myśl patentu cesarskiego z dnia 5 lipca 1853 (Dz. u. p. Nr. 130) każdego czasu tentować należy ich spłacenie drogą umowy. Gdy umowa nie przyjdzie do skutku, trzeba zmiany, które zajdą w tym ciężarze gruntowym w skutek nowej postaci posiadłości gruntowej, oznaczyć najprzód ze względem na postanowienia dokumentu regulacyjnego, które do tego przypadku dadzą się zastosować, w braku zaś takich postanowień, ze względem na zachodzące stosunki gospodarstwa; zmiany te nie mogą jednak przynieść uszczerbku dla gospodarki na gruntach, o które chodzi, ani pod względem wymiaru ciężaru gruntowego, ani pod żadnym innym.

Zresztą stosowane będą do ciężarów gruntowych przepisy §fu 16go.

§. 18.

Gdy na gruncie, porządkowaniu ulegającym, ciąży służebność osobista używania lub użytkowania (§. 478 p. k. u. c.), zastosować należy w takim razie odpowiednio to, co w następujących paragrafach we względzie stosunku dzierżawnego jest postanowione, chyba że szczególnie rodzaj prawa używania nie

dozwala przeniesienia służebności, lub że przez takie przeniesienie utrudniłoby się znacznie wykonywanie tego prawa, w których to przypadkach prawo używania pozostać ma przy gruncie służebnym.

Osobista służebność mieszkania (§. 478 p. k. u. c.) pozostaje przy domu służebnym, jeżeli strony nie zawarą innej umowy.

§. 19.

Gdy grunt ulegający porządkowaniu jest wydzierżawiony, natenczas, jeżeli w kontrakcie dzierżawy nie przewidziano już przypadku porządkowania, dzierżawca wchodzi w używanie gruntów wyrównawczych, wydzierżawiającemu przekazanych a jeżeli wydzierżawiający ma otrzymać lub dać, o ile na to §. 12 pozwala, dopłatę wyrównyującą pomniejsze różnice wartości, roczny czynsz dzierżawny winien być o pięć od sta tej dopłaty zmniejszony lub zwiększony.

Toż samo rozumie się także o tych kwotach, które wydzierżawiający ma otrzymać lub dać za przedmioty pominięte przy ocenianiu gruntów z zastrzeżeniem oddzielnego oznaczenia wartości.

Wydzierżawiający winien ponieść kosztą uporządkowania, jakoteż urządzeń stałych, potrzebnych w skutek tego na gruntach wyrównawczych a przeto winien albo sam porobić potrzebne drogi, rowy, sadzawki, płoty, albo, jeżeli urządzenie tego wszystkiego zostawia dzierżawcy, zwrócić mu poniesione na to wydatki.

§. 20.

Gdy dzierżawca nie chce utrzymać nadal stosunku dzierżawnego pod warunkami w poprzedzającym paragrafie przewidzianymi, może go wypowiedzieć przed upływem czasu wyraźnie lub dorozumianie umówionego.

W przypadku jednak takim nie ma prawa do żądania wynagrodzenia z tytułu, iż kontrakt dzierżawy został przed umówionym terminem na zasadzie niniejszego postanowienia rozwiązany.

Ustawodawstwo krajowe oznaczy termin, w ciągu którego i przeciąg czasu, na jaki w przypadku tym kontrakt wypowiedzieć należy.

§. 21.

Postanowienia §§. 19 i 20 stosować należy odpowiednio także do najmów i stosunku wzmiankowanego w §. 103 p. k. u. c.

§. 22.

Wierzytelności oznaczone liczebnie, na gruncie w §. 3 bliżej wzmiankowanym hipotecznie zabezpieczone, gdy grunt ten z przyczyny porządkowania będzie dzielony i jeden dział jego dostanie się gminie, dzielnicy, sąsiedztwu lub związkowi rolniczemu, pozostaną zabezpieczone wyłącznie na tymże działle, o ile wierzytelności takie znajdą zupełne pokrycie w pierwszych dwóch trzecich częściach wartości tego działu, oznaczonej podług czystego dochodu katastralnego, dwadzieścia razy wziętego.

Gdy tak nie jest, natenczas niepokrytą pozostałość takiej wierzytelności, jeżeli zaś żaden dział gruntu dzielonego nie został przekazany gminie, dzielnicy, sąsiedztwu lub związkowi rolniczemu, całą wierzytelność spłacić muszą niezwłocznie wierzycielowi wszyscy uczestnicy w stosunku do swoich praw udzia-

lowych, wziętych za podstawę podziału. Wierzyciel nie może w przypadku takim odrzucić spłaty nawet z odwołaniem się do tego, że wierzytelność jego nie jest jeszcze płatna.

Gdy wierzytelność, zabezpieczona hipotecznie na gruncie, w §. 3 bliżej wzmiankowanym, nie opiewa na kwotę oznaczoną liczebnie, Władza usiłować winna nakłonić strony do zawarcia umowy, mającej na celu oznaczenie takiej kwoty i podług tego, czy umowa przyjdzie lub nie przyjdzie do skutku, albo zastosować postanowienia niniejszego paragrafu albo przekazać wierzytelność jako ciężar hipoteczny zbiorowy na wszystkie grunty wyrównawcze, pojedynczym uczestnikom przysądzone.

Do wierzytelności zabezpieczonych hipotecznie na rzecz zakładów, które stosownie do swoich statutów są upoważnione do dawania pożyczek tylko pod warunkiem większego bezpieczeństwa, postanowienia powyższe stosować należy tylko o tyle, o ileby to nie uszczuplało większego bezpieczeństwa, statutami tychże zakładów przepisanego.

§. 23.

Stosunek prawny, wytworzony w toku postępowania tyżącego się uporządkowania przez decyzje i zarządzenia Władzy lub przez deklaracje zeznane przez interesowanych przed Władzą, celem dokonania uporządkowania, jest obowiązującym w razie zmian posiadania także dla następców prawnych a to nawet wtedy, gdy ci nabyli posiadanie na podstawie licytacji sądowej.

§. 24.

Deklaracje zeznane przed Władzą, jakoteż ugody zawarte w toku postępowania, tyżącego się porządkowania ani nie potrzebują przyzwolenia ze strony uczestników pośrednich, ani nie podlegają zatwierdzeniu ze strony Władz administracyjnych lub opiekuńczych.

Atoli zamiast zatwierdzenia Władzy opiekuńczej potrzebne jast zatwierdzenie komisji krajowej.

§. 25.

Deklaracje, zeznane przed Władzą piśmiennie lub protokolarnie w toku postępowania, tyżącego się porządkowania, odwołane być mogą tylko wtedy, gdy według stanu prac, porządkowanie na celu mających, nie zachodzi zdaniem komisji krajowej obawa, by takie odwołanie nie stało się wielką przeszkodą do dokonania onych prac.

§. 26.

Postępowanie w porządkowaniu gruntów tamuje lub zmienia wykonywanie prawa w ciągu tego czasu tylko o tyle, o ile Władza zarządzi stan tymczasowy dla ułatwienia odpowiedniego przejścia w nową postać posiadłości gruntowej.

Po upływie tegoż wykonywanie tymczasowo prawa trwa w ciągu tego postępowania bez zmiany i postępowanie tyżące się porządkowania nie tamuje egzekucyj, popieranych na zasadzie orzeczeń prawomocnych lub ugód sądowych.

III. Postępowanie w porządkowaniu.

§. 27.

Prace przygotowawcze do uporządkowania, jakoteż plan uporządkowania, mogą dojść do skutku albo pod kierunkiem komisarza miejscowego (§§. 28 do 30

ustawy niniejszej) albo bez tego, staraniem jednego lub kilku właścicieli gruntów, które mają być porządkowane (§§. 31 do 33 ustawy niniejszej).

Plan uporządkowania podawać musi ocenę wartości gruntów i praw, na które należy mieć wzgląd przy wyrównaniu lub dopłacie, oznaczenia gruntów wyrównalnych i wyrównawczych i owe zakłady wspólne, które uznane zostały za potrzebne, do nadania gruntom wyrównawczym użyteczności w gospodarstwie.

§. 28.

Gdy najmniej połowa właścicieli gruntów rolnych, należących do jednego obszaru uporządkowania (§§. 1 i 2) zażąda komisarza miejscowego do uporządkowania tych gruntów, jak niemniej gdy ustawa krajowa celem odpowiedniego nawodnienia lub osuszenia większych przestrzeni, zarządzi uporządkowanie, komisya krajowa zamianować ma komisarza miejscowego do wykonania potrzebnych prac przygotowawczych i do wygotowania planu uporządkowania.

§. 29.

Dzień, w którym komisarz miejscowy rozpocząć ma czynność urzędową, podać należy do wiadomości publicznej za pośrednictwem gazety urzędowej krajowej a nadto ogłosić go w gminach tego obszaru, na który jego czynność urzędowa ma się rozciągać, z tą uwagą, że poczynawszy od tego dnia, nabywają mocy postanowienia ustawy niniejszej we względzie właściwości Władz, tudzież we względzie uczestników bezpośrednich i pośrednich, jakoteż deklaracyj, które zeznać i ugód, które zawrzeć mają, nakoniec we względzie zobowiązania następców prawnych do uznania stosunku prawnego, wytworzonego celem wykonania uporządkowania.

§. 30.

Postępowanie, którego trzymać się należy przy wykonaniu robót przygotowawczych, tudzież przy układaniu planu uporządkowania pod kierunkiem komisarza miejscowego określi ustawodawstwo krajowe, które oraz ma urządzić sposób mianowania geometrów, taksatorów i innych biegłych do oceniania wartości gruntów wyrównawczych i wyrównalnych, jakoteż przedmiotów pominiętych z zastrzeżeniem osobnego ocenienia i sposób oznaczania wynagrodzeń pieniężnych, gdyby miały być dane, nakoniec sposób wytyczenia i roztrząśnienia na miejscu planu uporządkowania.

§. 31.

Gdy jeden lub więcej właścicieli gruntów, które mają być uporządkowane, chcą sami nie pod kierunkiem komisarza miejscowego, wykonać roboty przygotowawcze do uporządkowania, jakoteż wygotować plan uporządkowania, mogą jeszcze przed rozpoczęciem prac przygotowawczych postarać się o decyzją komisji krajowej, czy miejscowa rozległość zamierzonego uporządkowania odpowiada postanowieniom §§. 1 i 2.

Jeżeli stósownie do okoliczności można powziąć uzasadnioną nadzieję, że takie uporządkowanie przyjdzie do skutku, Władza ta może przedsiębiorców na prośbę onychże upoważnić na czas tym okolicznościom odpowiedny do wykonania potrzebnych badań i pomiarów w całym obszarze uporządkowania pod warunkiem, że mają wynagrodzić szkodę, gdyby jaką wyrządzili.

O obowiązku uczynienia tego decyduje w razie sporu sędzia zwyczajny.

§. 32.

Plan uporządkowania, wygotowany przez jednego lub kilku właścicieli gruntów, które mają być porządkowane, winien być przez dni czternaście wystawiony na widok publiczny w gminach, należących do obszaru porządkowania, aby wszyscy uczestnicy bezpośredni, z których każdego w szczególności uwiadomić o tem należy, mogli go przejrzeć; a gdy większość ich, przez położenie podpisu da tymczasowe pozwolenie, przesłać go należy komisji krajowej z wyłączeniem owych odnośnych stosunków, w których interesowane są także inne osoby z przyczyny nastających zmian we względzie służebności lub ciężaru gruntowego, albo z przyczyny zamierzonego zakładu gospodarskiego, jakoteż z oznajmieniem, czy te stosunki zostały uregulowane zgodnym sposobem, lub czy to zostawiono decyzji Władzy.

§. 33.

Gdy złożony plan uporządkowania nie odpowiada przepisom §fu 27go, lub gdy z przyczyny innych ważnych wad, do których mianowicie należy niedostateczne uchylenie bezładności gruntów, nie może służyć za podstawę do dalszych rokowań, komisja krajowa zalecić ma uczestnikom przełożenie poprawionego planu znowu z zachowaniem przepisów §fu 32go.

We wszystkich innych przypadkach komisja krajowa zamianować ma komisarza miejscowego do takiego porządkowania, podać do wiadomości publicznej, w sposób w §. 29 przepisany, dzień, w którym tenże rozpocznie czynność urzędową i na podstawie jego badań, na miejscu wykonanych, orzec z uchyleniem rekursu do komisji ministerjalnej, czy należy przystąpić niezwłocznie do wystawienia planu uporządkowania, stósownie do przepisów poniżej zamieszczonych, lub czy wprzód potrzeba jeszcze uzupełnić rokowania we względzie stosunków przy końcu §fu 32go wzmiankowanych, decyzji Władzy zostawionych a w razie potrzeby i w innych względach.

§. 34.

Plan uporządkowania, gdy przyjdzie do skutku bądź to pod kierunkiem komisarza miejscowego bądź też bez tego, staraniem jednego lub więcej właścicieli gruntów, które mają być uporządkowane, winien być przez dni trzydzieści wystawiony na widok publiczny w gminach, należących do obszaru uporządkowania, aby wszyscy uczestnicy przejrzeć go mogli i na miejscu wytyczony przez komisarza miejscowego, który obowiązany jest objaśnić go uczestnikom tego żądającym.

Miejsce i czas wystawienia, jako też zamierzone wytyczenie planu uporządkowania, podać należy do wiadomości najmniej na ośm dni przedtem, edyktem, który ogłosić należy w gazecie urzędowej krajowej a jednocześnie w gminach, należących do obszaru uporządkowania z wezwaniem, aby tak bezpośredni jak i pośredni uczestnicy wnosili do komisarza miejscowego piśmiennie albo ustnie do protokołu zarzuty przeciw temu planowi a to w przeciągu 45 dni, licząc od pierwszego dnia wystawienia w gminie.

§. 35.

We względzie zarzutów, uczynionych w skutek tego wezwania, decyduje komisja krajowa a na drodze rekursu komisja ministerjalna.

Termin do odwołania się wynosi 14 dni i poczyna się od tego dnia, który następuje bezpośrednio po dniu doręczenia decyzji komisji krajowej.

§. 36.

Jeżeli w terminie edyktałnym, według §fu 34go ustanowionym, nie uczyniono zgola zarzutów przeciw planowi uporządkowania, albo, jeżeli komisya krajowa lub komisya ministeryalna nie uznała zarzutów przeciw niemu uczynionych, postarać się należy, aby bezpośrednio interesowani wydali uchwałę co do planu uporządkowania. Jeżeli zaś w skutek poczynionych zarzutów zarządzone zostały zmiany w planie uporządkowania, komisarz miejscowy winien najprzód przywieść ten plan do zgodności z decyzjami komisyi krajowej i ministeryalnej, wytyczyć go na nowo na miejscu, o ile komisya krajowa uzna to za potrzebne do unaoocznienia takich zmian a następnie postarać się, aby bezpośredni uczestnicy wydali uchwałę stanowczą (§. 37).

Wtedy, gdy uporządkowanie zarządzone zostało ustawą krajową celem skutecznego wykonania nawodnienia lub osuszenia większych przestrzeni, uchwała uczestników bezpośrednich co do planu uporządkowania nie jest potrzebna.

§. 37.

Uchwałę stanowczą co do planu uporządkowania wydają uczestnicy bezpośredni pod kierunkiem komisarza miejscowego, przez głosowanie a uważa się plan uporządkowania za przyjęty, gdy się zgodzi na niego większość wszystkich bezpośrednich uczestników uporządkowania, czysty zaś dochód katastralny gruntów, do tejże większości należących, uporządkowaniu ulegających, wynosi najmniej dwie trzecie części czystego dochodu katastralnego wszystkich gruntów, w tym obszarze uporządkowaniu ulegających.

Sposób postępowania przy tem głosowaniu określi ustawodawstwo krajowe, które zarazem może także oznaczyć do przyjęcia planu uporządkowania znacniejszą większość bezpośrednich uczestników, większy czysty dochód katastralny z gruntów do tejże większości należących, uporządkowaniu poddanych, jakoteż oprócz tego jeszcze pewną część ogólnej powierzchni wszystkich gruntów, poddanych uporządkowaniu w tym obszarze.

§. 38.

Zaraz po zamknięciu głosowania, komisarz miejscowy ogłosić ma w gminach do obszaru uporządkowania należących, jaki był stosunek głosów na głosowaniu z wezwaniem, aby uprawnieni do głosowania, którzyby poczytywali się za pokrzywdzonych przez postępowanie, którego się przy głosowaniu trzymano lub przez policzenie głosów, podali do komisarza miejscowego piśmiennie lub ustnie do protokołu zażalenia swoje w przeciągu dni 14, licząc od dnia tego ogłoszenia.

Po upływie tego terminu, komisarz miejscowy składa komisyi krajowej plan uporządkowania, protokół głosowania i zażalenia, jeżeli były podane.

§. 39.

Komisya krajowa decyduje we względzie zażaleń z uchyleniem rekursów a gdy się to stanie, orzeka co do uporządkowania, to jest, albo zatwierdza plan uporządkowania, albo odmawia mu zatwierdzenia.

Jeżeli na głosowaniu nad planem uporządkowania była większość w §. 37 wymagana, komisya krajowa zatwierdza plan, oświadcza, że mniejszość bezpo-

średnich uczestników poddać się musi uporządkowaniu na podstawie tego planu i daje komisarzowi miejscowemu polecenia do wykonania planu potrzebne.

Jeżeli na głosowaniu nie było takiej większości, komisya krajowa odmawia zatwierdzenia planowi uporządkowania i zamyka rokowania, tyczące się uporządkowania z zastrzeżeniem późniejszej decyzji co do kosztów, gdyby były.

Jeżeli uporządkowanie zarządzone zostało ustawą krajową celem właściwszego wykonania nawodnienia lub osuszenia większych przestrzeni, komisya krajowa orzec winna niezwłocznie we względzie uporządkowania, jak tylko wydane zostanie stanowcze orzeczenie co do zarzutów uczynionych planowi uporządkowania w terminie edyktałnym w §. 34 wzmiankowanym.

Plan uporządkowania, przez komisję krajową zatwierdzony, nie podlega rekursowi i przeciwko takiemu planowi nie można żądać przywrócenia do pierwszego stanu.

§. 40.

Jeżeli wartość gruntu, który uległ uporządkowaniu albo przedmiotowi, co do którego zastrzeżono sobie oddzielne ocenienie, zmniejszyła się przed oddaniem nowemu właścicielowi w skutek jakiegoś, chociażby przypadkowego wydarzenia, nowy właściciel może w przeciągu dni 60 po przywiedzeniu do skutku odnośnej części planu uporządkowania, żądać od dawnego właściciela dodatkowego uzupełnienia wartości. Uzupełnienie takie, jeżeli się wartość gruntu zmniejszyła, dać mu należy w ziemi, o ile to stać się może bez znacznego naruszenia nowej postaci posiadłości gruntowej, we wszystkich zaś innych przypadkach, w pieniądzech.

Jeżeli przy wykonywaniu porządkowania wkradł się błąd pomiarowy lub rachunkowy, poszkodowany może w przeciągu roku po przywiedzeniu do skutku odnośnej części planu uporządkowania żądać od tego, któremu błąd wyszedł na korzyść, wynagrodzenia w pieniądzech, jeżeli zaś błąd ten tyczył się gruntu, w ziemi, o ile to stać się może bez znacznego naruszenia nowej postaci posiadłości gruntowej.

Kto w skutek niedotrzymania wydanych przez Władzę zarządzeń co do przejścia ze stosunków istniejących w nową postać posiadłości gruntowej został ukrzywdzony w ciągnięciu użytków z przekazanych mu gruntów wyrównawczych lub w jakimkolwiek innym względzie, może w przeciągu dni 60 po przywiedzeniu do skutku odnośnej części planu uporządkowania żądać od dawnego właściciela tych gruntów wynagrodzenia w pieniądzech.

§. 41.

Jeżeli stosunki posiadłości gruntowej, wzięte za podstawę planu uporządkowania, zostały w czasie między potwierdzaniem a przywiedzeniem planu do skutku tak znacznie przez siłę większą (zmiany biegu wód, trwałe spustoszenia od wód, oberwanie się ziemi itp.) zmienione, że uzupełnienie wartości w §. 40 przewidziane, nie zdoła złemu zaradzić, komisya krajowa może na żądanie bezpośredniego uczestnika unieważnić całkiem lub częściowo plan uporządkowania i o ileby według okoliczności uporządkowanie było jeszcze możebne i pożądané, zarządzić nowe prace przygotowawcze i wygotowanie nowego planu uporządkowania.

Przeciwko takiemu zarządzeniu wolno każdemu bezpośredniemu uczestnikowi odwołać się do komisji ministeryalnej w przeciągu dni 14 od dnia doręczenia rzeczzonego zarządzenia.

§. 42.

Zamknięcie postępowania, tyżącego się porządkowania, podać ma komisja krajowa do wiadomości publicznej zawsze w sposób przepisany w §fie 29.

Od dnia tego ogłoszenia ustaje właściwość Władz porządkujących o tyle, iż te pozostają nadal właściwemi tylko jeszcze do decydowania we względzie roszczeń przewidzianych w §fie 40.

IV. Koszta porządkowania.

§. 43.

Koszta porządkowania, o ile je stanowią wynagrodzenia komisarza miejscowego, koszta jego podróży i wydatki biurowe, ponosić będzie skarb państwa.

Kto ma dostarczyć bezpłatnie lokalu urzędowego dla komisarza miejscowego, tenże utrzymywać i ponosić inne koszta porządkowania, tudzież jak koszta te mają być rozkładane na obowiązanych, postanowi ustawodawstwo krajowe.

§. 44.

Zostawia się prawodawstwu krajowemu opatrzenie tego, aby właściciele gruntów ulegających uporządkowaniu, otrzymywali pod słusznemi warunkami z funduszków krajowych, z zakładów krajowych lub wreszcie za współdziałaniem kraju z innych zakładów publicznych, pożyczki na opłacenie przypadającej na nich części kosztów porządkowania, jakoteż na zaspokojenie uzupełnień pieniężnych, do których w myśl §fu 12go są obowiązani.

O ile pożyczki takie według potwierdzenia Władzy na wzmiankowane cele są użyte; wierzytelności pożyczkowe ciężą na gruntach wyrównawczych, dłużnikowi przekazanych i przypadają do zwrotu przed wierzytelnościami hipotecznemi, bezpośrednio po podatkach i opłatach rządowych, jeżeli zaś na tychże gruntach ciężą zobowiązania spadkowe w myśl §fu 23go ustawy państwa z dnia 30 maja 1869 (Dz. u. p. Nr. 93) bezpośrednio po tychże.

Tegoż samego pierwszeństwa używają zaległe nie dłużej jak od trzech lat odsetki od takich wierzytelności pożyczkowych.

Istnienie takich wierzytelności pożyczkowych notować należy w księgach gruntowych.

V. Postanowienia końcowe.

§. 45.

Ustawa niniejsza nabywa mocy jednocześnie z ustawą krajową, która wydana być ma o tym samym przedmiocie w każdym z królestw i krajów.

§. 46.

Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom rolnictwa, spraw wewnętrznych, sprawiedliwości i skarbu.

Schönbrunn, dnia 7 czerwca 1883.

Franciszek Józef r. w.

Taaffe r. w. Falkenhayn r. w. Prażák r. w. Dunajewski r. w.

93.**Ustawa z dnia 7 czerwca 1883,**

o oczyszczaniu lasów z cudzych okołów i zaokrągłaniu granic lasów.

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanowiłem i stanowią co następuje:

§. 1.

Kontrakty zamiany, dotyczące się gruntów rolnych i leśnych, które celem oczyszczenia lasów z gruntów cudzych (okołów), całkiem lub częściowo zamkniętych, albo celem zaokrąglenia granic lasów są zawierane za przyzwoleniem komisji krajowej lub ministeryalnej (§. 6 ustawy z dnia 7 czerwca 1883 (Dz. u. p. Nr. 92), do spraw porządkowania gruntów właściwej, jednakże nie mają na celu porządkowania gruntów, używają dobrodziejstw zapewnionych w §§. 2, 3, 5 i 6 tejże ustawy.

§. 2.

Jeżeli własność gruntu, który ma być zamieniony, jest podzielona, nie potrzeba do zawarcia takiego kontraktu zamiany ani przyzwolenia właściciela głównego, ani zatwierdzenia przez Władzę administracyjną lub opiekuńczą.

Zatwierdzenie komisji krajowej lub ministeryalnej zastępuje w takim razie miejsce zatwierdzenia Władzy opiekuńczej.

§. 3.

Gdy zamieniający się, zawierając taki kontrakt zamiany, zamierzają przenieść prawa lub zobowiązania hipotecznie wpisane z jednego z gruntów zamienionych na drugi, albo na grunt rolny lub leśny, gdzieindziej do nich należący, a uprawnieni lub obowiązani nie przystają dobrowolnie na takie przeniesienie, brak ich przyzwolenia zastąpiony być może na żądanie zamieniających się przyzwolającym orzeczeniem komisji krajowej lub ministeryalnej, jeżeli tylko z zamierzzonego przeniesienia nie wynika żadna szkoda dla zobowiązanych lub uprawnionych albo tylko nader nieznaczna a w tym ostatnim przypadku ofiarowane będzie stosowne wynagrodzenie.

§. 4.

Przeciwko odmowie pozwolenia na zawarcie kontraktu zamiany, jakoteż przeciw odmowie przyzwalającego orzeczenia komisji krajowej co do przeniesienia praw lub zobowiązań hipotecznie wpisanych, mogą zamieniający się, przeciw przyzwalającemu zaś orzeczeniu tej komisji co do zamierzonego przeniesienia praw lub zobowiązań hipotecznie wpisanych, mogą uprawnieni lub zobowiązani odwołać się do komisji ministeryalnej.

Termin do tego wynosi dni 14 i poczyną się od tego dnia, który nastąpi bezpośrednio po dniu doręczenia rezolucji komisji krajowej.

§. 5.

Kontrakty zamiany, które w myśl §fu 1 zostały przez Władzę zatwierdzone, jakoteż wszelkie w postępowaniu ustawą niniejszą określone spisane podania, protokoły, wszelkie inne dokumenty prawne, deklaracje, wygotowania, orzeczenia ugody, uwierzytelnienia i poświadczenia zgodności, jakoteż załączki są wolne od stępli i należitości bezpośrednich, dopóki nie będą użyte do innego celu.

Przedruki map katastralnych w tem postępowaniu potrzebne, wydawane będą za połowę ceny taryfowej.

§. 6.

Przeniesienie własności zamienionych gruntów na podstawie kontraktu zamiany, zatwierdzonego przez Władzę w myśl §fu 1go, jest wolne od należitości w ciągu 15letniego okresu, licząc od dnia, w którym ustawa niniejsza nabędzie mocy obowiązującej.

Prawa lub zobowiązania hipotecznie wpisane, przenoszone będą z gruntu tak zamienionego na drugi lub na grunt do zamieniających gdzieindziej należący, na podstawie deklaracji przyzwalających lub na podstawie orzeczenia przyzwalającego, w §. 3 wzmiankowanego bez opłaty należitości, jeżeli tylko z tem przeniesieniem nie ma być wpisana ani zmiana w osobie uprawnionego lub zobowiązanego, ani też zmiana w rozciągłości tego prawa lub tego zobowiązania.

§. 7.

Ustawa niniejsza nabywa mocy obowiązującej jednocześnie z temi zarządzeniami, które ustawodawstwo krajowe wyda we względzie składu komisji krajowej do dochodzeń lub rokowań potrzebnych w takich sprawach.

Zarządzenia te ustawodawstwa krajowego winny być zgodne z przepisami §fu 10go ustępu 2go ustawy z dnia 7 czerwca 1883 (Dz. u. p. Nr. 92).

§. 8.

Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom rolnictwa, spraw wewnętrznych, sprawiedliwości i skarbu, którzy wydać też mają rozporządzenia we względzie jej wykonania.

Schönbrunn, dnia 7 czerwca 1883.

Franciszek Józef r. w.

Taaffe r. w. Falkenhayn r. w. Pražák r. w. Dunajewski r. w.

94.

Ustawa z dnia 7 czerwca 1883,

o działach gruntów wspólnych i regulacji odnoszących się do nich wspólnych praw użytkowania i zarządu.

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanowiłem i stanowią co następuje:

§. 1.

Władze, które według ustawy z dnia 7 czerwca 1883 (Dz. u. p. Nr. 92) są właściwe do spraw, dotyczących się porządkowania, są oraz właściwe do postępowania, mającego na celu dział gruntów, jakoteż do postępowania przy regulacji wspólnych praw użytkowania i zarządu gruntów, zostających niepodzielnymi, względem których albo:

- a) pomiędzy byłymi zwierzchnościami i gminami albo dawnymi poddanymi, jakoteż pomiędzy dwiema lub więcej gminami istnieją wspólne prawa posiadania lub użytkowania, albo też
- b) które przez wszystkich lub przez pewnych członków gminy, jedną lub więcej dzielnic gminy, sąsiedztw lub podobnych związków rolniczych (gromad, osadników, syngularystów itp.) mocą ich osobistego lub z posiadaniem połączzonego współuczestnictwa, albo też przez współuprawnionych do użytkowania gruntów przemiennych lub przechodnich, w niektórych krajach istniejących, wspólnie lub po kolei są użytkowane.

Do Władz tych jako takich należy także roztrząsanie i rozstrzyganie sporów, które powstaną między współuczestnikami wzmiankowanych powyżej gruntów (§. 2, lit. c ustawy niniejszej) co do posiadania lub własności pojedynczych części tych gruntów, tudzież rokowania i rozstrzyganie co do wzajemnych świadczeń za użytkowanie takich gruntów lub ich pojedynczych części i Władze te mają zawsze już przy rozpoczęciu swojej czynności sprawdzić, czy zachodzą powyższe warunki ich właściwości.

Prawodawstwo krajowe oznaczy czas, od którego zacząć się ma Władz tych właściwość, która od tegoż samego czasu począwszy, wyklucza właściwość wszystkich owych Władz, do których ustawowego zakresu działania sprawy takie w innym razie należą. Ale jeżeli wtedy, gdy czas ten nadejdzie, sprawy rzeczzone toczyły się już przed sędzią zwyczajnym, właściwości tegoż, w taki sposób uzasadnionej, nie narusza właściwość Władz działowych i regulacyjnych. Sprawy takie winny jednak toczyć się dalej według przepisów o postępowaniu sumarycznem, chyba żeby przez to miało ponieść uszczerbek prawo formalne, które jedna lub druga strona sporna już nabyła.

§. 2.

Dział gruntów, w §fie 1 bliżej określonych, jakoteż regulacja wspólnych praw użytkowania i zarządu gruntów, które zostają niepodzielone, uskutecznią się na zasadzie ustawy niniejszej i przepisów ustaw krajowych, które w tej mierze będą wydane.

W szczególności zostawia się ustawodawstwu krajowemu wydanie postanowień:

- a) kiedy grunty takie zostają niepodzielone a przeto tylko odnośne prawa użytkowania i zarządu posiadane być mają postępowaniu regulacyjnemu;

- b) czy i według jakich zasad grunty takie, o ile jako rolne podlegają oraz uporządkowaniu, tylko w związku z uporządkowaniem mogą być dzielone;
- c) czy i kiedy postępowanie, tyczące się dzielenia lub regulacyi, ma być rozpoczęte z urzędu, kiedy zaś dopiero na żądanie uczestników, również czy i kiedy osoby, które wprowadzie nie są jeszcze uczestnikami, atoli przecież z jakiegokolwiek przyczyny prawnej roszczą sobie prawo wspólnego lub kolejnego użytkowania takich gruntów, wezwane być mogą edyktem według przepisów o postępowaniu sumarycznem, aby w terminie dziewięćdziesięciodniowym pod utratą swojego roszczenia, dochodziły tegoż roszczenia przed sędzią zwyczajnym;
- d) jak należy postępować przy układaniu planu działu i regulacyi, kiedy plan ten wymaga, aby go uczestnicy uchwalili i w jaki sposób uchwała ta ma być wydawana;
- e) o ile w planie regulacyi zwyczajny zarząd i użytkowanie jednemu, przez uczestników wybranemu, lub przez Władzę ustanowionemu zawiadowcy mogą być poruczone i o ile wtedy, gdy celem utrzymania lub lepszego użytkowania takiego gruntu proponowane są ważne zmiany, uczestnicy przegłosowani muszą poddać się orzeczeniu sędziego polubownego lub Władzy administracyjnej;
- f) według jakich zasad w związku z działem lub regulacją wspólne zakłady, potrzebne do nadania gruntowi wyrównawczemu użyteczności w gospodarstwie lub do bezpiecznego wykonywania praw uregulowanych mają być zaprowadzone i stale w dobrym stanie utrzymywane, przyczem jednak pozostać ma nienaruszonym ustawowy zakres działania tych Władz, które są właściwymi dla kolei żelaznych i dróg publicznych, jakoteż w sprawach uregulowanych porządkami budowniczymi;
- g) czy postępowanie rozciągać się ma tylko na grunty czy także na inne nieruchomości lub także na ruchomości związków rolniczych w §fie 1 wzmiankowanych;
- h) jaki wpływ wywierać mają wydziały powiatowe i krajowe na tok rokowania;
- i) nakoniec w tym przypadku, gdyby ustawa państwa z dnia 7 czerwca 1883 (Dz. u. p. Nr. 92) w poprzedzającym §fie 1ym wzmiankowana, dla braku ustawy krajowej o porządkowaniu, nie nabyła mocy obowiązującej w owymże kraju (§. 45 rzeczonej ustawy państwa), wydanie dalszych przepisów potrzebnych w szczególności do celów niniejszej ustawy, zgodnych z zasadniczymi postanowieniami przerzeczonej ustawy państwa z dnia 7 czerwca 1883 (Dz. u. p. Nr. 92).

§. 3.

Na żądanie jednego uczestnika można za zezwoleniem Władzy w §fie 1ym wzmiankowanej, wciągnąć do działu także grunt wyłącznie do niego należący, o ile byłoby to korzystnem do zadawalniającego rozwiązania wspólności.

Z tego samego powodu niewielkie różnice między prawami udziałowemi pojedynczych uczestników i wyrównaniami na te przypadającemi, mogą być uzupełnione pieniędzmi.

Dopłaty takie mogą być wydane uczestnikom, którym zostały przyznane, już w toku rokowania, jeżeliby to nie wystawiało na niebezpieczeństwo praw trzecich osób.

§. 4.

Trzecie osoby, które mają prawo hipotecznie wpisane bądź to na gruncie ulegającym działowi lub regulacyi, bądź też na cudzem prawie użytkowania, ciężącym na tym gruncie, albo też na gruncie, z którego posiadaniem połączone jest to prawo użytkowania, mogą wprawdzie celem zabezpieczenia tego prawa uczestniczyć w postępowaniu, tyczącem się działu lub regulacyi, ale nie mogą przez sprzeciwienie się przeszkodzić działowi lub regulacyi.

Osoby te nie mają też być przesłuchiwane, gdy się uskuteczniają wpisy hipoteczne na zasadzie takiego działu lub regulacyi.

§. 5.

Prawa trzecich osób, które na gruncie działowi ulegającym, są hipotecznie wpisane, przeniesione będą na dział z gruntu utworzone. Wyjmują się od tego i odpadają bez prawa do wynagrodzenia tylko służebności gruntowe (§. 474 p. k. u. c.), które w skutek działu lub połączonego z nim nawodnienia, osuszenia lub założenia drogi, staną się zbyt ciężkimi dla gruntu władającego.

Prawa trzecich osób, które tylko na cudzem prawie użytkowania gruntu, ulegającego działowi, są hipotecznie wpisane, przeniesione będą na też wyrównania, które mają zająć miejsce uchylonego prawa użytkowania.

Wyrównania te zajmują miejsce uchylonego prawa użytkowania także co do praw, hipotecznie wpisanych na gruncie, z którego posiadaniem takie prawo użytkowania było połączone.

§. 6.

Wierzytelności oznaczone liczebnie, na gruncie, działowi ulegającym, hipotecznie zabezpieczone, gdy jeden dział tego gruntu zostanie się przy dzieleniu gminie, dzielnicy, sąsiedztwu lub związkowi rolniczemu, pozostaną zabezpieczone wyłącznie na tym dziale, o ile wierzytelności takie znajdą zupełne pokrycie w pierwszych dwóch trzecich częściach wartości tego działu, oznaczonej podług czystego dochodu katastralnego, dwadzieścia razy wziętego.

Gdy tak nie jest, natenczas niepokrytą pozostałość takiej wierzytelności, jeżeli zaś żaden dział gruntu dzielonego nie został przekazany gminie, dzielnicy, sąsiedztwu lub związkowi rolniczemu, całą wierzytelność spłacić muszą niezwłocznie wierzycielowi wszyscy uczestnicy w stosunku do swoich praw udziałowych, wziętych za podstawę podziału. Wierzyciel nie może w przypadku takim odrzucić spłaty nawet z odwołaniem się do tego, że wierzytelność jego nie jest jeszcze płatna.

Gdy wierzytelność, zabezpieczona hipotecznie na gruncie, działowi ulegającym, nie opiewa na kwotę oznaczoną liczebnie, Władza usiłować winna nakłonić strony do zawarcia umowy, mającej na celu oznaczenie takiej kwoty i podług tego, czy umowa taka przyjdzie lub nie przyjdzie do skutku, albo zastosować postanowienia niniejszego paragrafu albo przekazać wierzytelność jako ciężar hipoteczny zbiorowy na wszystkie udziały wyrównawcze, z gruntu dzielonego przysądzone.

Do wierzytelności zabezpieczonych hipotecznie na rzecz zakładów, które stósownie do swoich statutów są upoważnione do dawania pożyczek tylko pod warunkiem większego bezpieczeństwa, postanowienia powyższe stosować należy

tylko o tyle, o ileby to nie uszczuplało większego bezpieczeństwa, statutami tychże zakładów przepisanego.

§. 7.

Deklaracje zeznane przed Władzą, jakoteż ugody zawarte w toku dzielenia lub regulacyi nie potrzebują ani przyzwolenia ze strony trzecich osób, ani nie podlegają zatwierdzeniu Władz administracyjnych lub opiekuńczych, wyjąwszy, gdyby ustawa krajowa (§. 2) zastrzegła zatwierdzanie ze strony wydziałów powiatowych lub krajowych.

Atoli zamiast zatwierdzenia Władzy opiekuńczej potrzebne jest zatwierdzenie komisji krajowej lub ministeryalnej.

§. 8.

Plan działu lub regulacyi nie potrzebuje potwierdzenia Władzy.

Przeciwko zatwierdzonemu planowi działu lub regulacyi nie można domagać się przywrócenia do pierwszego stanu.

§. 9.

Jeżeli wartość wyrównania wzięta za podstawę planu działu, zmniejszy się przed oddaniem w skutek jakiejś, chociażby przypadkowej okoliczności, uczestnik działowy takie wyrównanie otrzymujący, może w przeciągu dni sześćdziesięciu po przywiedzeniu do skutku odnośnej części planu żądać od innych uczestników działowych uzupełnienia wartości, które dać mu należy w ziemi, jeżeli grunt uległ zmniejszeniu a we wszystkich innych przypadkach, w pieniądzu.

Jeżeli uczestnik działowy został ukrzywdzony w skutek niedotrzymania wydanych przez Władzę zarządzeń we względzie przejścia w powstałe stosunki posiadania lub użytkowania, albo też w inny sposób, może w przeciągu dni sześćdziesięciu po przywiedzeniu do skutku odnośnej części planu, żądać wynagrodzenia pieniężnego od owych uczestników działowych, z których winy skrzywdzenie wynikło.

Jeżeli przy dzieleniu lub regulacyi wkraśl się błąd pomiarowy lub rachunkowy, uczestnik działowy, ponoszący ztąd szkodę, może w przeciągu roku po przywiedzeniu do skutku odnośnej części planu, żądać od uczestników działowych, którym błąd ten wyszedł na korzyść, wynagrodzenia, które dać mu należy w ziemi, jeżeli błąd dotyczył gruntu a we wszystkich innych przypadkach, w pieniądzu.

§. 10.

Jeżeli stosunki posiadłości gruntowej, wzięte za podstawę planu działu, zostały w czasie między potwierdzeniem a przywiedzeniem planu do skutku tak znacznie przez siłę większą (zmiany biegu wód, trwałe spustoszenia od wód, oberwanie się ziemi itd.) zmienione, że uzupełnienie wartości, w §. 9 przewidziane, nie zdoła złemu zaradzić, komisja krajowa może na żądanie bezpośredniego uczestnika unieważnić całkiem lub częściowo plan działu i, o ileby według okoliczności dział był jeszcze możebny i pożądanym, zarządzić nowe prace przygotowawcze i wygotowanie nowego planu działu.

Przeciwko takiemu zarządzeniu wolno każdemu uczestnikowi działowemu odwołać się do komisji ministeryalnej w przeciągu dni 14 od dnia doręczenia rzeczonego zarządzenia.

§. 11.

Prawa, które na gruncie, działowi ulegającym, na rzecz trzecich osób są zabezpieczone, przeniesione będą na grunt wyrównawczy bez opłaty należytości, jeżeli tylko z przeniesieniem nie ma być wpisana ani zmiana w osobie uprawnionego, ani zmiana w rozciągłości prawa.

Przeniesienie majątku lub nabycie prawa na podstawie planu działu lub regulacji jest wolne od opłaty należytości w ciągu 15letniego okresu, licząc od dnia, w którym ustawa niniejsza nabędzie mocy obowiązującej.

§. 12.

Prawomocne orzeczenia w tem postępowaniu, wydane przez Władze do tego upoważnione, jakoteż ugody zatwierdzone, mają skutek prawny orzeczeń sądowych, albo, o ile chodzi o sprawy z zakresu administracji, orzeczeń administracyjnych a względnie ugód i wykonywać je mają, jak i one, Władze właściwe do tego w owych przypadkach, w których nie chodzi o dział lub regulację, w myśl ustawy niniejszej podjętą.

§. 13.

W postępowaniu działowem lub regulacyjnem, wszelkie podania, protokoły, załączki, dokumenty prawne, deklaracje, wygotowania, orzeczenia, ugody, uwierzytelnienia i poświadczenia zgodności są wolne od stępli i należytości bezpośrednich, o ile nie będą użyte do innego celu.

Przedruki map katastralnych, w tem postępowaniu potrzebne, wydawane będą za połowę ceny taryfowej.

§. 14.

Koszta tego postępowania, jakoto wynagrodzenie, kosztu podróży i wydatki biurowe komisarza miejscowego, jakoteż urzędnika rządowego, jeżeliby pełnił czynności, ponosić będzie skarb państwa.

Kto ponosić ma inne koszty i jak te koszty rozkładane być mają na obowiązanych do ich poniesienia, postanowi ustawodawstwo krajowe.

§. 15.

Ustawa niniejsza nabywa mocy jednocześnie z rozporządzeniami ustawowymi, zastrzeżonemi w niej ustawodawstwu krajowemu a od tego także terminu przestaje obowiązywać patent cesarski z dnia 5 lipca 1853 (Dz. u. p. Nr. 130), co się tyczy wzmiankowanych tamże §. 1, l. 4 wspólnych praw posiadania i użytkowania.

§. 16.

Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom rolnictwa, spraw wewnętrznych, sprawiedliwości i skarbu.

Schönbrunn, dnia 7 czerwca 1888.

Franciszek Józef r. w.

Taaffe r. w. Falkenhayn r. w. Prażák r. w. Dunajewski r. w.

